

Sote- ja maku-uudistuksen Hyte-työryhmä

19.12.2018

Aika: 19.12.2018

Paikka: Postikatu 2, 1 krs. Kokoustilat Nereis Business Garden

Muistio

1. Ajankohtaiset asiat:

- *KulttuuriSote seminaari 13.11. (Jkl)*
- *STM: Hyvät käytännöt pysyvään käyttöön –loppuseminaari 15.11. (Finlandia-talo Hki)*
- *THL maakuntien hyte-valmistelijoiden verkosto 21.-22.11. (Helsinki)*
- *VM: Osallisuus ja demokratiaverkosto 23.11. (Uusimaa)*
- *Kunta hyvinvoinnin edistäjänä työpaja (Ennakointi 2030) 11.12. (Kuntatalo, Hki)*
- *Varsinais-Suomen hyte-koordinaattorit 18.12. (Turku)*

- *Palataan ennakkovaikutusten arviointi –asiaan vielä vuoden alussa ja katsotaan tarkemmin, miten kuntien kanssa asiassa edetään.*

- *Lääkäripäivät 9.1. (ArVo-esittely) Hki*
- *Lasten ja nuorten syrjäytyminen 15.1 <http://www.vasso.fi/tapahtumat-ja-ajankohtaista/tapahtuma/lasten-ja-nuorten-syrjaytyminen-varsinais-suomen-sosiaalialan-osaamiskeskus-vsshp-ja-turun-yliopisto-esittavat/>*
- *Sosiaalisesti kestävä kaupunki 16.1. Kuntaliitto Hki*
- *Soteuttamo 28.1. Turku*
- *Kunta hyvinvoinnin edistäjänä työpaja 5.2. Kuntaliitto Hki*
- *Kuntaliiton kunta-alan hyvinvointiseminaari 15.5.*

2. Sote- ja maku-valmistelun tilannekatsaus

- *Muutosorganisaation seminaaripäivät 29.11. ja 12.12.*
- *Suuntaviivat sote-palveluille*

- *Muutosorganisaatio on laatinut ”suuntaviivat sote-muutokselle” –raportin, joka julkaistaan jos lait eivät etene tällä hallituskaudella.*

3. Alatyöryhmien kuulumiset

Kulttuurihyvinvointi:

- *Suositus taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollos-*

sa:<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161228/Prosenttiperiaatteen%20kärkihanke-esite.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- *Anna-Mari Rosenlöf tulee mielellään esittelemään suositusta pyynnöstä.*

- *Kulttuurihyvinvoinnin tapahtumia Loimaalla 4.2. ja Uusikaupungissa 6.3., Salossa maaliskuun lopulla: <https://taikusydan.turkuamk.fi/alueverkostot/varsinais-suomi/>. Myös VSSH tapahtuma. TYKS tutkii ja hoitaa 17.1. –yleisöluento klo 18-20<http://www.vsshp.fi/fi/sairaanhoitopiiri/media-tiedotteet-viestinta/Sivut/Yleisoluennot.aspx>*

- *Kuntien kulttuuri-toimintalain uudistuminen todennäköisesti voimaan tammikuussa. Velvoite toimia enemmän poikkihal-*

linnollisesti. Ks. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_195+2018.aspx

- Etelä-Savossa kulttuurihyvinvointisuunnitelma: <https://www.esavo.fi/kulttuurihyvinvointi> . Voidaan linkittää Varsinais-Suomen kulttuuristrategiaan 2015: <https://www.varsinais-suomi.fi/fi/tehtaevaet-ja-toiminta/kulttuuritoiminta/kulttuuristrategiatyo>
- Kulttuurisote-hankkeen loppuraportti valmistuu tämän vuoden puolella. Tulee löytymään täältä: <https://www.innokyla.fi/web/hanke6864175>
- Kulttuurisote-hankkeen loppuraportti valmistuu tämän vuoden puolella. (tämä pois, toistoa edelliseen)
- Miten suositukset saadaan konkreettisiksi maakunnan hallintopäätöksiin? Vaatii lisätyötä.
- Mitä kulttuurihyvinvointi tarkoittaa lähihoitajien kotikäynneissä? Hoito on medikalisoitunutta.
- Esimerkki Sipoon toiminnasta vanhustyössä:
<http://taidetutka.fi/2017/sipoon-ihmetta-katsastamassa/>
<https://yle.fi/uutiset/3-10499972>
- Liitteenä myös Kulttuurisoten Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan loppuraportit:
https://www.innokyla.fi/web/hanke6864175/etusivu?p_p_id=projects_WAR_projectsportlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&projects_WAR_projectsportlet_projectId=8125657&projects_WAR_projectsportlet_action=viewFinalReport
- Lisäksi liitteeksi tiivistelmä Kulttuurisoten Varsinais-Suomen osaraportista toiminnasta. (Liite 1)

Ravitsemus:

- Alue erittäin laaja. Seuraavaksi fokusoidaan.
- Ravitsemuksella hyvinvointia – opas kuntapäätäjille. Uudistuksessa parhaillaan.
<https://www.evira.fi/elintarvikkeet/terveytta-edistava-ruokavalio/kuluttaja-ja-ammattilaismateriaali/ravitsemuksella-hyvinvointia---opas-kuntapaattajille/>

Osallisuus:

- Tutustuttu: Kaupunkilähetys – nuorten raati
- Kuntaliiton sivuilla Osallisuuspeli <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/demokratia-ja-hallinto/demokratia-ja-osallisuus/kuntalaisten-osallistuminen/osallisuuspeli>
- 20.3 demokratia ja osallisuus kokoontuu viestintäverkoston kanssa (valtakunnallinen)
- Vaikuttamistoimielimien perustamiseen benchmark: alueuudistuksen sivuilta saamenkielisten esimerkki.
- Esteettömyysraati: yhteistyö Muumimaaailman kanssa.
- Jyri Kuparinen, esteettömyysasiamies, Turku. Esteettömyyspaketin luominen ensimmäinen työtehtävä.
- Seuraavaksi yhteistyö Turun yrittäjien kanssa.
- Lapsiystävällinen kunta: henkilöstökoulutusta lapsen osallisuudesta lasten kanssa työskenteleville tulossa.
- 10 keinoa edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa; ”ammattikäyttöön” herättämään keskustelua koulujen yhdenvertaisuustyöstä. (liite 2).

4. Liikuntapoliittinen selonteko (Tino)

- Jatkotoimista sopiminen: aiheena VS hyte koordinaattoreiden 1. kokoontumisessa keväät 2019 – sovitaan myöhemmin.

Esim. https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/valtioneuvosto-antoi-selonteon-liikuntapoliitikasta

- Ensimmäinen laatuaan mitä koskaan Suomessa tehdään.
- Sisältää mm. miten työpaikat voivat edistää liikkumista.
- Myös huippu-urheilu sisältyy selontekoon.
- 20.11 käyty eduskunnassa keskustelu. Hallitusneuvotteluihin toivotaan selonteolle roolia.

5. Järjestämissuunnitelman päivittäminen (liite 1)

- Sote-johtajakokous on päättänyt järjestämissuunnitelman päivittämisestä maaliskuun 2019 loppuun mennessä. Sovitaan Hyte-työryhmän workshop –päivä helmikuulle, jossa tuotetaan hyte-työryhmän esitys painopisteistä, toimenpiteistä ja toteutumisen seurannasta osaksi järjestämissuunnitelmaa.

6. Kevään 2019 kokousaikataulu

- Workshop-päivä helmikuu 25.2 koko päivä
- Seuraava kokous 17.1 klo 13-15
- 14.3 klo 9-11
- 15.4 klo 9-11
- 17.5 klo 9-11
- 17.6 klo 9-11

7. Muut esille tulevat asiat

- Ei muuta

Liite 1

Varsinais-Suomen osahanke

14.12.2018

Varsinais-Suomen osahankkeen tavoitteena oli tuoda maakunnan järjestämisvastuulla olevien sote-palveluiden valmistelutyön käyttöön asiakasnäkökulmasta nousevia kulttuurihyvinvointinäkökohtia ja -asioita valitun asiakassegmentin osalta. Hankkeen tavoite täsmennettiin yhteistyössä Varsinais-Suomen sote-valmistelun työryhmän jäsenten kanssa. Hankkeessa tehtiin tiivistä yhteistyötä Varsinais-Suomen HY-TE-työryhmän Kulttuurihyvinvointi-alatyöryhmän kanssa.

Varsinais-Suomen hankkeen kohderyhmäksi valittiin iäkkäät kansalaiset ja tavoitteena oli saada heidän äänensä kuuluviin, jotta palveluita voidaan kehittää asiakaslähtöisesti. Lisäksi haluttiin saada esiin systeemiä ilmiöitä, liittyen mahdolliseen poikkihallinnolliseen kehittämiseen. Hankkeessa tehtiin eri asumis- ja toimintaympäristöissä olevien ikäihmisten syvähaastatteluja, joissa selvitettiin millaisia tarpeita, toiveita ja odotuksia ikäihmisillä on erilaisista hyvinvointia lisäävistä asioista ja palveluista. Haastelluissa selvitettiin myös sitä, mitkä tekijät edistävät/mahdollistavat tai toisaalta hankaloittavat/estävät näihin hyvinvoinnin tarpeisiin vastaamista. Hankkeessa mallinnettiin sitä, miten kulttuurinen toimijuus tukee ikäihmisten kokonaishyvinvointia ja miten kulttuurinen toimijuus mahdollistetaan sosiaali- ja terveystyössä.

Sosiaali- ja terveystyössä tavoitteena voidaan pitää sitä, että ihmisen toimijuuden taso on kulloisessakin elämäntilanteessa mahdollisimman hyvä. Mitä parempana ihmisen toimijuus pysyy, sen pidempään hän tulee toimeen matalamman kustannustason palvelujen turvin. Kun toimintakyky heikkenee, palvelutarve kasvaa. Asiakaslähtöisiä, vaikuttavia ja tehokkaita palveluja voidaan lähteä tavoittelemaan huomioimalla asiakkaan/potilaan tarpeet ja toiveet niiden tekijöiden suhteen, jotka edistävät hänen kokonaishyvinvointiaan ja toimintakykyään. Kokonaishyvinvointia voidaan edistää mm. kulttuurisen toimijuuden kautta, jota voidaan tarkastella kulttuurin kokijan, kulttuuriin osallistujan tai tekijän näkökulmasta. Tämä tulee huomioida osana arjen toimintaa sosiaali- ja terveystyössä.

Osahankkeen suosituksena on, että palvelujen tuottajalta edellytetään seuraavia asioita:

Asiakaslähtöisyys

- Asiakas/potilaslähtöistä toimintakulttuuria kehitetään jatkuvan kehittämisen periaatteella palvelujärjestelmien tasolla, yksikköjen toiminnan tasolla ja yksittäisissä hoito- ja palveluprosesseissa. Ajattelun uudistumista voidaan viedä eteenpäin paitsi lainsäädännöllä, myös kaikilla palveluiden järjestämistä ja tuottamista ohjaavilla ohjeilla, suosituksilla ja dokumenteilla. Toimintakulttuurin kehittymisessä ja jalkautumisessa johtamisella on keskeinen rooli.
- Asiakkaan/potilaan **yksilölliset tarpeet ja toiveet** huomioidaan ja toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja kehitetään yhdessä asiakkaan/potilaan kanssa. Kehittämismenetelminä voidaan hyödyntää palvelumuotoilua, asiakasraateja ja kokemusasiantuntijoita; henkilökohtaistamisen menetelminä esimerkiksi Elämänpuu, hyvinvointisuunnitelman tekeminen yhdessä asiakkaan/potilaan kanssa.

Asiakkaan/potilaan kokonaishyvinvointi

- Tuotetun palvelun ja hoidon tavoite on **asiakkaan/potilaan kokonaishyvinvointi**.
- Asiakkaan/potilaan **hoito-, palvelu- ja hyvinvointisuunnitelmassa** on asiakkaan kanssa yhdessä valitut menetelmät kokonaishyvinvoinnista huolehtimiseen, suunnitelman todentumista arvioidaan ja suunnitelmaa päivitetään.
- Kokonaishyvinvointia lisäävät palvelut **mahdollistetaan**. Palveluja tuotetaan sinne, missä ihminen asuu (oma koti, palveluasuminen, laitos) ja palveluihin osallistumisen esteitä vähennetään.

Toimintaympäristö

- Hoito- ja asumisympäristöjen elämyksellisyyttä, viihtyisyyttä ja esteettisyyttä parannetaan. Ympäristölle ja arjen elämyksellisyydelle laaditaan kriteeristö, jota voidaan käyttää ohjaavana suosituk-sena palveluiden tuottajille.

Monitoimijuus

- Kokonaishyvinvointia lisäävien palvelujen tuottamisessa hyödynnetään eri alojen ammattilaisten osaamista ja moniammatillista yhteistyötä (esim. taiteen ja kulttuurin ammattilaiset sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset). Yhteistyön tavoitteet määrittyvät asiakkaiden/potilaiden tarpeista.
- Verkostoitumista ja yhteistoimintaa lisätään kolmannen sektorin toimijoiden ja järjestöjen kanssa.
- Erilaisia vapaaehtoistoiminnan muotoja lisätään ja vapaaehtoistoiminnan koordinaatiota tehostetaan.

Henkilöstön osaamisen johtaminen

- Henkilöstöllä tulee olla osaamista asiakkaan kokonaishyvinvointia edistävien tarpeiden ja toiveiden selvittämiseen. Henkilöstöllä tulee lisäksi olla tietämystä kulttuurisesta toimijuudesta, sen merkityksestä asiakkaan kokonaishyvinvointiin sekä siitä, miten kulttuurista toimijuutta voidaan mahdollistaa.
- Henkilöstön osaaminen tulee selvittää laaja-alaisesti sekä suunnitella miten tätä osaamista voidaan toimipisteen toiminnassa hyödyntää asiakkaiden kokonaishyvinvoinnin edistämiseen.
- Palvelujen tuottajan tulee luoda osaamisen johtamisen käytännöt ja henkilöstön osaamista on jatkuvasti kehitettävä.

Kulttuurisoten Varsinais-Suomen raportti löytyy Kulttuurisote-hankkeen sivulta Innokylästä
<https://www.innokyla.fi/web/hanke6864175>

Liite 2

10 keinoa edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa- arvoa kouluissa

1. Tarjotaan oppilaille sukupuolineutraaleja vessoja ja pukuhuoneita.
2. Oppilaiden sukupuolesta tai seksuaalisuudesta ei tehdä oletuksia ulkoisten piirteiden perusteella.
3. Puheessa pyritään OPH:n suositusten mukaisesti sukupuolisensitiiviseen ja sukupuolineutraaliin puheeseen oppilaista:
 - Sukupuolten jaottelua tyttö/poika vältetään ja tätä opetetaan myös oppilaille.
 - Ryhmissä ja ryhmäopetuksessa pyritään välttämään oletuksia oppilaista, koska kaikki tytöiksi oletetut eivät välttämättä ole tyttöjä ja sama pojissa. Jotkut eivät määrittele itseään tytöiksi eivätkä pojiksi.
 - Vältetään luokittelemasta eri sukupuoliin tiettyjä ominaisuuksia kuten ”pojat ovat poikia ja voivat nahistella”/”tytöt eivät ole riehakkaita”.
4. Yleinen sukupuolisensitiivinen kielenkäyttö puhuttaessa oppilaiden perheistä esim. puhutaan vanhemmista. Uskalletaan myös puhua ääneen kahden saman sukupuolen vanhemmista ja muista perhemuodoista.
5. Jokaisella oppilaalla on **itsemäärittelyoikeus**. Kysykää oppilaalta, mitä nimeä haluavat heistä käytettävän ja miten he voivat kouluyhteisössä.
6. Oppilaan valitsemaa kutsumanimeä kunnioitetaan ja ilmaistaan hänelle, että hänet hyväksytään sellaisena kuin hän on.
7. Jos oppilas kertoo olevansa esimerkiksi muunsukupuolinen, hänen identiteettiään kunnioitetaan ja tuetaan tarvittaessa. Koulu ilmaisee oppilaille myös moninaisuuden olevan OK ja syrjinnän taas EI OK.
8. Seksuaalivalistustunnilla otetaan yhdenvertaisesti esiin seksuaalisuuden moninaisuus ja erilaiset tavat harrastaa seksiä turvallisesti (esim. miesten/ naisten välisessä seksissä).
9. Terveystiedon tunneilla sukupuolen ja fyysisen kehityksen käsittelyssä otetaan huomioon sukupuolen moninaisuus esimerkiksi puhumalla transihmisyydestä. Opetuksessa annetaan oppilaille tilaisuus keskustella aiheesta.
10. **Keskustelkaa edellä mainituista keinoista avoimesti työyhteisönne kaikkien jäsenten kanssa. Ottakaa rohkeasti yhteyttä esim. Turun seudun Setaan ja pyytäkää kouluttaja kertomaan aiheesta.**